

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcov : **1/ R. P.**, bývajúci N., **2/ R. P.**, bývajúci N., **3/ E. P.**, bývajúci N., **4/ Š. P.**, bývajúci B., žalobcovia 1/ až 4/ zastúpení JUDr. D. S., advokátom v B., proti žalovanému : **S.**, **o nahradenie vôle žalovaného na udelenie súhlasu k prijatiu žalobcov za členov poľovníckeho združenia**, vedenej na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 7 C 90/2007, o dovolaní žalobcov 1/ až 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 27. apríla 2011 sp. zn. 5 Co 184/2010

t a k t o :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Nitre z 27. apríla 2011 sp. zn. 5 Co 184/2010 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Topoľčany rozsudkom (v poradí tretím) z 29. apríla 2010 č.k. 7 C 90/2007-151 nahradil vyhlásenie vôle žalovaného za členskú schôdzu tak, že udelil súhlas s prijatím za členov Poľovného združenia žalobcov 1/ až 4/. Žalovanému uložil zaplatiť žalobcom trovy konania. Právne posúdil vec podľa ustanovení § 2, § 3 ods. 1, § 4 ods. 1, § 14 ods. 1 až 4 zákona č. 23/1962 Zb. zákona o poľovníctve v znení neskorších predpisov. Vykonaným dokazovaním dospel k záveru, že je daná právomoc súdu na prejednanie nároku žalobcov ako aj naliehavý právny záujem na predmetnej žalobe. Čo sa týka dôvodnosti podaného návrhu z hľadiska hmotného práva uzavrel, že medzi účastníkmi nebolo sporné, že žalobcovia sú spoluvlastníkmi pozemkov, ktoré patria do poľovného revíru žalovaného, ani že sú občanmi Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jeho území, a že sú členmi Slovenského poľovníckeho zväzu, držiteľmi platného poľovného lístka a zbrojného preukazu, a že podali žiadosť o prijatie za čakateľov a členov žalovaného za účelom výkonu ich práva poľovníctva, pričom žalovaný o žiadosti rozhodol tak, že ich za členov neprijal. Spornou otázkou zostalo posúdenie charakteru prednostného práva vlastníka pozemku v poľovnom

revíri na vznik členstva v poľovníckom združení. Zákon o poľovníctve ako predpis verejného práva zvýhodňuje poľovnícke spoločenstvá na úkor vlastníkov poľovných pozemkov (§ 2 ods. 2 zákona o poľovníctve). Ide vlastne o obmedzenie vlastníctva zákonom. Z tohto dôvodu zákonodarca zrejme v snahe poskytnúť určitú nemajetkovú náhradu vlastníkom poľovných pozemkov za obmedzenie ich vlastníckeho práva v ustanovení § 14 ods. 4 zákona o poľovníctve zakotvil prednostné právo vlastníka takéhoto pozemku na členstvo v poľovníckom združení a tým zabezpečiť jeho účasť na výkon práva poľovníctva na pozemkoch, ktorých je vlastníkom. Nepriznanie tohto práva vlastníkovi poľovného pozemku by znamenalo odňatie vlastníckeho práva bez akejkoľvek náhrady. Takýto postup by bol v rozpore s článkom 20 Ústavy SR, podľa ktorého každý má právo vlastniť majetok, vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu, vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu. Uvedený postup by bol v rozpore aj s dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý v čl. 1 zakotvuje, že každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok, nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Toto ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút. Zákon o poľovníctve ani iný všeobecne záväzný právny predpis nezveruje poľovníckej organizácii právomoc rozhodovať o tom, kto môže vykonávať právo poľovníctva a už vôbec nie, právo rozhodovať o práve poľovníctva vlastníkov pozemkov patriacich do poľovného revíru. Naopak, zákon o poľovníctve zakotvuje prednostné právo vlastníka pozemku v poľovnom revíri na vznik členstva v poľovnom združení. Toto prednostné právo je potrebné vykladať tak, že po splnení zákonom o poľovníctve stanovených podmienok má vlastníka pozemku patriaceho do poľovného revíru právo na vznik členstva v poľovníckom združení. Žalobcovia splnili všetky zákonné podmienky na vznik členstva u žalovaného, ktorý ich napriek tomu za svojich členov neprijal. Vzhľadom k tomu súd poskytol žalobcom súdnu ochranu a určil, že žalobcom vzniká členstvo u žalovaného dňom právoplatnosti rozsudku a tak nahradil súhlas členskej schôdze žalovaného s prijatím žalobcov za členov žalovaného. Námietky žalovaného, že o prijatí čakateľov a aj členov rozhoduje členská schôdza a nie súd a že žalobcovia musia byť najskôr čakateľmi a až následne na základe rozhodnutia členskej schôdze sa môžu (ale nemusia) stať členmi, aj keď splnia zákonné podmienky, nebolo možné akceptovať. Aj keď stanov žalovaného zakotvujú

oprávnenie členskej schôdze rozhodovať o prijatí čakateľov a členov poľovníckeho združenia, pokiaľ pri takomto rozhodovaní nie je rešpektované zákonné prednostné právo vlastníkov poľovných pozemkov na vznik členstva, potom sú v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom, a preto na ne nebolo možné pri rozhodovaní prihliadať.

Krajský súd v Nitre na odvolanie žalovaného rozsudkom z 27. apríla 2011 č.k. 5 Co 184/2010-172 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že návrh žalobcov 1/ až 4/ zamietol. Žalovanému nepriznal náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa správne postupoval, keď v rámci zisťovania podmienok konania ustálil, že je daná právomoc súdu v občianskom súdnom konaní na rozhodnutie o uplatnenom nároku žalobcov 1/ až 4/ na nahradenie prejavu vôle žalovaného na vznik členstva žalobcov 1/ až 4/ v poľovníckom združení žalovaného. Aj keď súd správne prijal záver o svojej právomoci, vec však nesprávne právne posúdil. Jeho nesprávne právne posúdenie sa týka samotného nároku žalobcov uplatňovaného v tomto konaní. Pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Súd prvého stupňa rozhodol o návrhu žalobcov napadnutým rozsudkom dňa 29. apríla 2010. V tomto čase však už vzťahy týkajúce sa výkonu poľovníckeho práva upravoval zákon č. 274/2009 Z.z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len neskorší zákon), preto právne vzťahy medzi účastníkmi konania bolo potrebné posudzovať už podľa novej právnej úpravy, teda podľa zákona o poľovníctve účinného od 1.9.2009. Tento zákon komplexne upravuje vzťahy, predtým upravené zákonom č. 23/1962 Zb. o poľovníctve. Okrem iných zmien týkajúcich sa napr. legálnych definícií vymedzených zákonom, zákon upravuje aj otázky týkajúce sa vzniku, registrácie a zániku poľovníckej organizácie, ktoré otázky poľovníckych organizácií boli upravené zákonom č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov. Z neskoršieho zákona vyplýva, že zákonodarca zvolil pri úprave „užívacieho“ práva výkonu poľovníctva namiesto zákonného pojmu „prenájom výkonu poľovníckeho práva“, pojem „postúpenie práva poľovníctva“, ktoré ako také sa zakladá zmluvou o užívaní poľovného revíru. Neskorší zákon upravuje v § 15 „náhrada za užívanie poľovného revíru“, v ktorých ustanoveniach konkretizuje, že dohodnutá náhrada za užívanie poľovného revíru patrí jednotlivým vlastníkom spoločného poľovného revíru podľa podielu poľovných pozemkov na celkovej výmere poľovného revíru. Zákonodarca teda „modernizuje“ úpravu spoločenských vzťahov týkajúcich sa práva poľovníctva, upravuje náhradu za užívanie poľovných pozemkov vlastníkov. Podľa zákona č. 23/1962 Zb. bolo určitou satisfakciou už spomínané prednostné právo vlastníka pozemku na vznik členstva a v prípade ak k takémuto právu nebolo vyhovené, mohol sa domáhať súdnej ochrany pred všeobecným súdom, ktorý

mohol pre účastníkov zaväzujúcim výrokom nahradiť vyhlásenie prejavu vôle združenia, ktoré odmietalo umožniť členstvo takýmto vlastníkom. V medziach týchto okolností sa aj žalobcovia domohli svojho práva, pričom súd im v napadnutom rozsudku vyhovel a nahradil prejav vôle žalovaného. Pre takýto postup však prvostupňový súd v čase vyhlásenia svojho rozsudku nemal zákonný podklad, pretože pôvodný nárok žalobcu vyplývajúci z ustanovenia § 14 zákona č. 23/1962 Zb. zanikol neskoršou právnou úpravou (lex posterior derogat legi priori), keďže neskorší zákon deroguje skorší zákon. Aj keď pôvodne žalobcom svedčilo právo, ktorého sa domáhali, v priebehu súdneho konania im toto právo zaniklo, preto v čase vyhlásenia rozsudku súdu prvého stupňa súd nemal a nemohol aplikovať príslušné ustanovenia zákona č. 23/1962 Zb., pretože tento zákon bol ako celok ustanovením § 83 neskoršieho zákona zrušený, pričom intertemporalitu neskorší zákon vo vzťahu k ustanoveniu § 14 zákona č. 23/1962 Zb. nijako neupravuje a nová právna úprava takéto ustanovenia neobsahuje. Pre právny podklad nároku je v zásade rozhodujúci stav v čase, kedy je o tomto nároku rozhodované. Keďže tento podklad zrušením zákona zanikol, nebolo možné, aby súd prednostné právo v podobe nahradenia prejavu vôle žalobcom priznal. Pre tento prípad teda platí pravidlo, že žalobcovia aj keď pôvodne mali, resp. mohli mať nárok vyplývajúci z práva prednostného vzniku členstva v združení, tento nárok stratili zmenou zákona.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/ až 4/, ktorého prípustnosť odôvodnili ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť ustanovením § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p., teda že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Mali za to, že ustanovenie § 154 ods. 1 O.s.p. sa nedotýka hmotnoprávnych predpisov, ktorých vznik, zmenu alebo zánik práv či povinností viažu na určitý okamih. Sú toho názoru, že právny nárok sa spravuje zákonom, ktorý je v čase jeho vzniku v zásade prístupný, predvídateľný, platný a účinný a aj naďalej tento právny nárok existuje, ak bol uplatnený na súde. Ak právny nárok žalobcov nezanikol, vychádzajú zo zásady aretroaktivity právnych noriem, čo znamená, že právne normy pôsobia do budúcnosti a nie do minulosti. Zastávajú názor, že súd mal postupovať podľa hmotného práva platného a účinného v čase, keď ako žalobcovia podali návrh o nahradenie vôle žalovaného na udelenie súhlasu k prijatiu žalobcov za členov poľovníckeho združenia. Ich právny nárok je potrebné posudzovať podľa pôvodného ustanovenia zákona č. 23/1962 Zb. o poľovníctve a opačný postup znamená porušenie základných ústavných práv žalobcov, hlavne vlastníckeho práva. Navrhli, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaný navrhol dovolanie žalobcov zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorí sú zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. (t.j., či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

V dovolacom konaní vyšla najavo existencia vady uvedená v ustanovení § 237 písm.f/ O.s.p. (prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu,

3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm.f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide.

V zmysle § 372p O.s.p. sa na konanie začaté pred 15. októbrom 2008 použijú predpisy účinné od 15. októbra 2008 ak nie je ďalej ustanovené inak.

S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z. bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa návrh žalobcov posudzoval podľa ustanovení zákona č. 23/1962 Zb. o poľovníctve v znení neskorších predpisov a žalobe vyhovel. Odvolací súd právne vzťahy medzi účastníkmi konania posúdil už podľa novej právnej

úpravy podľa zákona o poľovníctve účinného od 1.9.2009 č. 274/2009 Z.z. a návrh žalobcov zamietol. Z dovolaním napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd považoval predmetné ustanovenia za rozhodujúce pre rozhodnutie veci. V súlade s ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p. mal preto vyzvať účastníkov konania, aby sa k ich možnému použitiu vyjadrili. Zo spisu ale nevyplýva, že odvolací súd takto postupoval a žalobcom nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetných ustanovení. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm.f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcov uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. marca 2013

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová